

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

Γ.Σ.Ε.Ε., Νόμος «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών»

Μονάδες 8

A2. Να βάλετε τα γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το παλαιότερο:

- α. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- β. Κίνημα στο Γουδί
- γ. Συνθήκη του Βουκουρεστίου
- δ. Επανάσταση με αίτημα την απομάκρυνση του Όθωνα
- ε. Κριμαϊκός Πόλεμος
- στ. Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου

Μονάδες 12

B1. Πώς επέδρασε ο Α΄ παγκόσμιος Πόλεμος στην οικονομία της Ελλάδας;

Μονάδες 15

B2. Να παρουσιάσετε τις απόπειρες συνεργασίας μεταξύ Ποντίων και Αρμενίων που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο 1919 – 1922, καθώς και τα αίτια αποτυχίας τους.

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Αφού μελετήσετε την παρακάτω πηγή και με βάση την αφήγηση του σχολικού σας βιβλίου, να επισημάνετε τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησε ο Βενιζέλος για να υποστηρίξει τις θέσεις του σχετικά με την ελληνοτουρκική προσέγγιση.

Πηγή

«Η σύμβασις της 10^{ης} Ιουνίου 1930 υπέστη δριμύτατην κριτικήν εκ μέρους της αντιπολιτεύσεως. Οι Τσαλδάρης και Καφαντάρης έψεξαν τον Βενιζέλον, ότι προέβη εις παραχωρήσεις χωρίς να λάβη πολιτικά ανταλλάγματα. Ο Βενιζέλος ημφεσβήτησεν ότι η Ελλάς υπέστη θυσίας διά της συμφωνίας. Ημφεσβήτησεν ότι η αξία των εγκαταλειφθεισών περιουσιών υπό των Ελλήνων εις Τουρκίαν ήτο μεγαλύτερα από την αξία των εγκαταλειφθεισών υπό των Τούρκων. Υπεστήριξεν ότι και εξωγκωμένα ενεφανίζοντο υπό των δικαιούχων τα ενεργητικά, ότι η αξία των εγκαταλειφθεισών περιουσιών εξέπεσε μετά την αναχώρησιν του ελληνικού στοιχείου, ότι αι ελληνικαί περιουσίαι εν Τουρκία απετελούνται από κινητάς αξίας, κα΄τα το πλείστον, αι οποίαι δεν επροστατεύοντο από την Συνθήκην της Λωζάννης, ενώ, αντιθέτως, αι εν Ελλάδι τουρκικαί ήσαν αποκλειστικώς ακίνητοι. Τέλος, και αυτό ήτο το σωβαρότερον επιχείρημα, ετόνισεν ότι ως προέκυψεν από την πείρα επτά ετών, η εκτίμησις των εκατέρωθεν περιουσιών θα απήτει πολλάς δεκαετίας, χωρίς και να είναι βέβαιον ότι το αποτέλεσμα της εκτιμήσεως θα ήτο ευνοϊκόν δια την Ελλάδα.

Εις την επίκρισιν του Τσαλδάρη, ότι δεν ελήφθη πρόνοια προστασίας των ελληνικών μειονοτήτων εν Τουρκία απήντησεν ότι «οι Έλληνες της Τουρκίας, θα τύχουν υποστηρίξεως εκ μέρους της τουρκικής κυβερνήσεως, αναλόγως προς την ανάπτυξιν των φιλικών και στενών σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών». [...] Η εκρεμότης της εκτιμήσεως έδιδε εις την Τουρκικήν κυβέρνησιν την ευκαιρίαν να δυσχεραίνει ακόμη περισσότερον την θέσιν των 110.000 Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως, οι οποίοι θα εξηναγκάζοντο να καταφύγουν εις την Ελλάδα. Θα ημπορούσαμεν να υποστώμεν το νέον αυτό προσφυγικόν κύμα; Και ήτο συμφέρον να κενωθή η Κωνσταντινούπολις από τους Έλληνας; Εάν ο Βενιζέλος δεν ανελάμβανε την ευθύνη της οριστικής εκκαθαρίσεως του κυκεώνος των οικονομικών διαμφισβητήσεων μεταξύ των δύο χωρών, εάν άφηνε τα πράγματα να κυλούν όπως προέβλεπον αι μέχρι τότε συμβάσεις, αι ελληνοτουρκικαί σχέσεις καθημερινώς θα εδηλητηριάζοντο, η καχυποψία αμοιβαίως θα εγένετο εντονότερα, η προσφυγή εις τους εξοπλισμούς θα καθίστατο αναπόφευκτος, με αποτέλεσμα την επιβάρυνσιν της Ελλάδος δια ποσών θετικώς μεγαλυτέρων από την αρνητική ζημίαν που υπέστη δια της παραιτήσεως από μας αξιώσεως αμφιβόλου βασιμότητος. Το θέμα ήτο: Εσύμφερεν ή όχι την Ελλάδα να λησμονήση το παρελθόν και να επιδιώξη ειλικρινώς την αποκατάστασιν φιλικών σχέσεων με την Τουρκίαν; [...]

Γρ. Δαφνή, «Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων» (1923-1940) τομ. Β΄ σελ.: 66-68

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Δ

Με βάση την παρακάτω πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τις αρχές της Κοινωνιολογικής Εταιρείας και την παρουσία της στην ελληνική πολιτική σκηνή.

ΠΗΓΗ: «Από το ιδρυτικό της Κοινωνιολογικής Εταιρείας»

«Ιδρύεται εν Αθήναις Σύλλογος υπό την επωνυμίαν «Κοινωνιολογική Εταιρεία», σκοπών:

- I. Να υποβοηθήσεται φιλοσοφικάς, κοινωνιολογικάς και οικονομικάς μελέτας και να τας εκλαϊκεύσῃ.
- II. Να εργασθῇ, όπως αναγνωρισθῇ πρακτικώς η πολιτική αρχή ότι:

- α. σκοπός της πολιτείας είναι η δι' όλα τα μέλη της κοινωνίας εξασφάλισης και προαγωγή εξ ίσου ευνοϊκών συνθηκών προς ανάπτυξιν της προσωπικότητάς των
- β. προς επίτευξιν του σκοπού τούτου, ο οποίος δεν είναι δυνατόν να πληρωθή τελείως, αν μη καταστώσι κοινά τα μέσα της παραγωγής και ρυθμισθή η διανομή του πλούτου αναλόγως των αναγκών εκάστου, πρέπει να μεταβάλλεται βαθμιαίως ο οικονομικός και πολιτειακός οργανισμός κατά το εκάστοτε δυνατόν μέτρον, αδιαφόρως προς την εκ τούτου βλάβην των ατομικών συμφερόντων ωρισμένων προσώπων ή τάξεων.
- γ. προς τοιαύτην βαθμιαίαν επίτευξιν του ανωτέρου σκοπού είναι απαραίτητος η οργάνωσις του εργαζομένου λαού εις οικονομικούς συνεταιρισμούς, και ίδιον πολιτικών κόμμα.»

Αλέξ. Παπαναστασίου, *Μελέτες, Λόγοι, Άρθρα*, σ. 3, (1957)

Μονάδες 25

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ Ο Μ Α Δ Α Π Ρ Ω Τ Η

- A1. Γ.Σ.Ε.Ε:** Βλ. σχολ. εγχ., σελ. 46 - 47: «Στη διάρκεια του...σωματεία».
Νόμος «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών»: νόμος που ψηφίστηκε από την Κρητική Βουλή αμέσως μετά την έκρηξη της επανάστασης του Θερίσου, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 212-213: «Η κρητική Βουλή ... ροπαλοφόρους.»
- A2. στ.** Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου (1843)
ε. Κριμαϊκός Πόλεμος (1853-1856)
δ. Επανάσταση με αίτημα την απομάκρυνση του Όθωνα (1862)
β. Κίνημα στο Γουδί (1909)
γ. Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913)
α. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918)
- B1.** Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 49-50: «Η συμμετοχή της Ελλάδας ... να φανούν.»
- B2.** Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 251– 253: «Παράλληλα με τον παν-ποντιακό ... την κατάρρευση του μετώπου.»

Ο Μ Α Δ Α Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η

ΘΕΜΑ Γ

Τον Αύγουστο του 1928 ο Βενιζέλος κέρδισε τις εκλογές και ξεκίνησε άμεσα διαπραγματεύσεις με την Τουρκία που κράτησαν δύο χρόνια προκειμένου να επιλυθούν οι οικονομικές μας διαφορές και να αναγνωριστεί το συνοριακό καθεστώς, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 161: «Μετά την υπογραφή ... προσφύγων». Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων ήταν η Συμφωνία της Άγκυρας (10 Ιουνίου 1930) με την οποία ρυθμίστηκε το ζήτημα των Ορθοδόξων της Κων/λης, των μουσουλμάνων της Θράκης και των φυγάδων. Αποτέλεσε κυρίως οικονομικό σύμφωνο με σκοπό την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων των δύο χωρών και την πιστοποίηση ότι οι μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα περιέχονται στην κυριότητα του Ελληνικού κράτους και οι Ελληνικές στην Τουρκία αντίστοιχα στο τουρκικό, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 161: «Στις 10 Ιουνίου.... κράτος». Οι κινήσεις αυτές προκάλεσαν αντιδράσεις και αρνητική κριτική από την πλευρά της αντιπολίτευσης (Τσαλδάρης, Καφαντάρης), η οποία κατηγορήσε το Βενιζέλο ότι δεν υποστήριζε τα ελληνικά συμφέροντα, αφού δεν εξασφάλισε πολιτικά ανταλλάγματα ανάλογα με τις παραχωρήσεις στις οποίες προέβη. Ο Βενιζέλος υποστηρίζοντας τις επιλογές του υποστήριζε ότι η περιουσία των Ελλήνων στην Τουρκία δεν ήταν μεγαλύτερης αξίας από της αντίστοιχη μουσουλμανική στην Ελλάδα, καθώς η πρώτη σε μεγάλο βαθμό ήταν κινητή, ενώ η δεύτερη αποκλειστικά και μόνο ακίνητη. Τόνισε ότι δεν ήταν σπάνιες οι περιπτώσεις που οι Έλληνες εμφάνιζαν διογκωμένη την έκταση της περιουσίας τους, με απώτερο στόχο να αποκομίσουν τη μεγαλύτερη δυνατή αποζημίωση. Ο Βενιζέλος ως επιχείρημα για τον συμψηφισμό των περιουσιών προέβαλλε την πολύχρονη καθυστέρηση που θα είχε η εκτίμηση των εκατέρωθεν περιουσιών χωρίς να είναι δεδομένο το ευνοϊκό αποτέλεσμα για την Ελλάδα. Η καθυστέρηση αυτή θα επιδείνωνε ακόμα περισσότερο τη θέση των προσφύγων και θα παρεμπόδιζε την οριστική τους αποκατάσταση. Την επιχειρηματολογία του Βενιζέλου ενίσχυε το γεγονός ότι η ομαλή διαβίωση των Ελλήνων της Κων/λης εξαρτιόταν από τη σύναψη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες. Επιπλέον, η σύναψη της Συμφωνίας κρίθηκε αναγκαία από το Βενιζέλο για να μην αναγκαστούν οι Έλληνες της Κων/λης, που υπολογίζονταν γύρω στις 110.000, να εγκαταλείψουν την Πόλη και αναζητήσουν καταφύγιο στην Ελλάδα. Η χώρα, σύμφωνα με τον Βενιζέλο δε θα ήταν σε θέση, οικονομική και κοινωνική, να δεχθεί ένα τέτοιο κύμα προσφύγων. Η απουσία της Συμφωνίας θα σηματοδοτούσε την έναρξη μιας εποχής προστριβών ανάμεσα στις δυο χώρες, με αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί η Ελλάδα με αυξημένους εξοπλισμούς, πράγμα που θα κλόνιζε την εθνική οικονομία. Επομένως, ο Βενιζέλος με την ελληνοτουρκική προσέγγιση εξασφάλισε την τήρηση της τάξης στην ευρύτερη περιοχή, αφού δε σημειώθηκαν τριβές και δεν αμφισβητήθηκαν τα μεταξύ τους σύνορα για περίπου τρεις δεκαετίες. Δεν μπόρεσε όμως να αποφύγει τη θύελλα διαμαρτυριών και αντιδράσεων από την πλευρά των προσφύγων, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 161: «οι μεταγενέστερες... του 1933».

ΘΕΜΑ Α

Η Κοινωνιολογική Εταιρεία ήταν η σοβαρότερη πολιτική ομάδα με σοσιαλδημοκρατικό προσανατολισμό που εμφανίστηκε στην Ελλάδα κατά την πρώτη δεκαετία του εικοστού αιώνα. Σύμφωνα με το παράθεμα, που είναι απόσπασμα του ιδρυτικού κειμένου του συλλόγου, η Κοινωνιολογική Εταιρεία συστήθηκε στην Αθήνα έχοντας ως στόχο να εκλαϊκεύσει την φιλοσοφική, επιστημονική γνώση καθώς και τις οικονομικές και κοινωνιολογικές μελέτες. Στο ίδιο κείμενο διατυπώνονται και οι βασικές ιδεολογικές κατευθύνσεις που η Εταιρεία οφείλει να προβάλλει και να προωθήσει. Οι συντάκτες του κειμένου εκφράζουν την πεποίθηση ότι για την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας έπρεπε η ισότητα και η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για όλους τους πολίτες να αποτελέσουν την βάση οργάνωσης της πολιτείας. Απαραίτητο για αυτόν τον σκοπό θα ήταν να διανεμηθεί ο πλούτος σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες του καθενός παραμερίζοντας τα οικονομικά συμφέροντα είτε ιδιωτών είτε συγκεκριμένων τάξεων. Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋπέθετε, σύμφωνα πάντα με το ιδρυτικό κείμενο, την συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων και την σύσταση πολιτικού κόμματος. Από τα παραπάνω άρθρα του καταστατικού της Κοινωνιολογικής Εταιρείας καθίσταται σαφές ο μεταρρυθμιστικός χαρακτήρας της και οι σοσιαλδημοκρατικές αρχές που εκφράζει, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 93: «Τα αριστερά κόμματα ... κόμμα». Η Κοινωνιολογική Εταιρεία ανέπτυξε αξιόλογη πολιτική δραστηριότητα και, ακολουθώντας την ιδρυτική της διακήρυξη, προχώρησε λίγο αργότερο στην ίδρυση πολιτικού κόμματος. Πιο συγκεκριμένα η Εταιρεία για πρώτη φορά εμφανίστηκε στις εκλογές του Αυγούστου του 1910, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 89: «Σε κάποιες ... Κοινωνιολογική Εταιρεία.» και σελ. 93: «Πράγματι, στα μέσα του 1910...στους Φιλελευθέρους.»

Επιμέλεια

Καλουτσάκης Αγησίλαος • Φαρσάρη Ελένη